

“ŞİİR KRALI” FLORİNALI NÂZIM’A NASIL ŞAKA YAPTIKLAR?

İbrahim ÖZEN

Şiir Kralı: Florinalı Nâzım

Mehmet Nâzım Özgünay, namıdiğer Florinalı Nâzım; 1920’lerden 1940’lara kadar mizahi yayınlara karikatür, nükte ve fıkralarla malzeme olmuş nevi şahsına münhasır bir şairdir. Hakkı Süha Gezgin’in ifadesiyle kendisi bir nükte söylemeden bin nüktenin doğuşuna ilham vermiş mizah gazetelerinin baş sermayesidir.¹

Florinalı’nın sanat hayatı; edebiyat dünyasında tanınma, şöhret olma ve deha sahibi bir şair olduğunu ispat etme mücadelesiyle geçer. Bu mücadelede baş vurduğu yöntemler ise onu mizahi bir tipe dönüştürür. Yazılarını ve şiirlerini, bir yayın organı bulamadığı için, ücreti mukabilinde gazetelerin ilan sayfalarında yayınlaması, takip ettiği usullerin en tuhafları arasındadır. Bir diğeri ise yazar ve şairlerin dostluklarını kazanmak için işlerine koşup zor zamanlarında yanlarında bulunmasıdır. Florinalı; böylelikle minnet altında bıraktığı ediplere şiirlerini takdim eder, kitaplarına takriz ve tenkitler yazdırır, onların ithafı ve imzalı fotoğraflarını ister. Vefatlarının ardından ise meşiyeler kaleme alır, mezarları başında anma törenleri düzenler. Bilhassa Tevfik Fikret ve Süleyman Nazif için tertip ettiği merasimler aracılığıyla basında kendisinden söz ettirmeyi başarmıştır.²

Florinalı Nâzım

1 Hakkı Süha Gezgin, “Edebî Portreler: Florinalı Nazım”, *Yeni Mecmua*, C. 5, S. 100, 28 Mart 1941, s. 12.

2 Beşir Ayvazoğlu, *Kâinatça Tanınmış Türk Şiir Kralı Florinalı Nâzım ve Şaşaalı Edebî Hayatı*, Kapı

Florinalı Nâzım’ın hayattaki en büyük arzusu, “erişilmez bir dâhî, bir dâhî-i âzam” olarak gördüğü Abdülhak Hâmid gibi şöhretli bir şair olmaktır. Florinalı’daki bu hayranlık öyle bir noktadadır ki Abdülhak Hâmid karısı Fatma Hanım’ın vefatı üzerine *Makber*’i yazdığı gibi kendisi de karısının ölümü üzerine *Zeyl-i Makber*’i kaleme alır. Şiir kitabına verdiği bu isimle “Hâmid’den sonra o isme en yakın ve salahiyetli şairin ancak kendisi olduğunu”³ bizzat onaylar. Şair-i Âzam’ın yakınında bulunmayı da bir şekilde başarıp “veliahd-ı edebî” vasfıyla adını duyurmaya çalışır. Hatta imzasının üzerinde “Hayrülhalef” sıfatını bile kullanır. Beşir Ayvazoğlu, Florinalı’nın “Şi’rimle benim İkinci Hâmid” ve “Hayrü’l-halef-i Şâir-i Âzam bana derler” mısralarının pek meşhur olduğunu ifade eder.⁴

Abdülhak Hâmid Tarhan ve
Florinalı Nâzım

Abdülhak Hâmid, kendisini halefi olarak gören Florinalı’ya “Büyük Şair”lik vasfı verir. Devrin diğer otoritelerinden Tevfik Fikret ve Samipaşazade Sezai de onu aynı payeyle onurlandırır. Peyami Safa ise Florinalı’ya “Şiir Kralı” unvanını layık görür. Aslında ironi ve istihza barındıran bu sıfatlar, onun için daima memnuniyet ve iftihar kaynağıdır.⁵

Mizah yazarları, *Zeyl-i Makber*’inden dolayı Florinalı’ya “*Zeyl-i Makber* Şairi” ve “*Zeyl-i Şâir-i Âzam*” lakaplarını takarlar. Fırsatını bulup bir araya geldiği herkesle saatlerce konuşup kendisini dinlettiği için “Tıraşçı” diye de zikredilen Florinalı, Abdülhak Hâmid’e “hayranlığından kinaye olarak” “Berber-i Âzam” diye de anılır.⁶

Selahaddin Enis’in Hatıraları: Şebâb İdarehanesi ve Florinalı Nâzım

Florinalı Nâzım’ın ünlü ediplerle dost olma, onların sevgisini kazanma gayreti ve Abdülhak Hâmid hayranlığı, kendisine takılan lakapların yanı sıra kimi zaman da arkadaş şakalarına maruz kalmasına neden olur. Hikâye ve romanlarıyla tanıdığımız Selahaddin Enis [Atabeyoğlu], *Son Posta* gazetesinde yayımladığı “Matbuat Hatıraları”nda⁷, *Şebâb* (1920-1921) mecmua-

Yay., İstanbul 2007, s. 2-4.

3 Halit Fahri Ozansoy, “Hatıralar: Florinalı Nâzım”, *Son Posta*, 8 Haziran 1939, s. 7.

4 Ayvazoğlu, *age.*, s. 3.

5 Ayvazoğlu, *age.*, s. 4-6; 36-37.

6 Ayvazoğlu, *age.*, s. 2-4.

7 Selahaddin Enis, “Matbuat Hatıraları 1-4”, *Son Posta*, 13 Mart 1937-6 Nisan 1937, s. 7.

sının idarehanesindeki dostluk ortamını ve bu mahfilin müdavimlerinden Florinalı Nâzım'a yaptıkları bir şakayı anlatır.

Selahaddin Enis, mütareke yıllarında kendi yazılarının da yayımlandığı *Şebâb* mecmuasının içerik ve yazı işlerini yönetir. İsmail Faik'in imtiyaz sahibi olduğu mecmuanın idarehanesi, İstanbul Vilayet Konağı karşısındaki Alâeddin Matbaası'nın bitişiğindeki küçük bir dükkândır. Selahaddin Enis, Osman Cemal Kaygılı, Ekrem Vecdet, Sait Hikmet gibi mecmuanın daimî muharrirleri ve ziyaretçileri, her gün öğleden sonra bu küçük idarehanede bir araya gelip edebiyat ve sanat sohbetleri yaparlar. "Sıcak ve neşeli" bir havanın hüküm sürdüğü bu mekân o kadar kalabalık olur ki oturacak yer kalmadığı için pek çoğu ayakta kalarak muhabbetlerine devam ederler.

Şebâb idarehanesine her fırsatta uğrayıp buradaki sohbetlere katılanlardan biri de Florinalı Nâzım'dır. Ancak onun sürekli aynı mevzular etrafında dönen sohbeti, idarehanenin havasını değiştirmeye kâfidir. Hatta "dudaklarından kakhaha ve gözlerinden şetaret bir an eksik olmayan" Sait Hikmet bile Florinalı'dan dolayı "sefaletin, hatta açlığın bile diyebilirim azamî haddini" yaşayacak hâle gelir.⁸ Selahaddin Enis, şiir kralına yönelik bu tahammülsüzlüğün nedenini şu cümlelerle açıklama gereği hisseder:

"Florinalı Nâzım, müthiş konuşan bir adamdı. Bir beyan talâkatı ki kolunuza girdiği zaman eğer söz dinlemeye tahammülünüz ve ayaklarınızda onunla yürümek kabiliyeti varsa yirmi dört saat yürür ve yirmi dört saat onun devamlı ve inkitasız sözlerini işitebilirsiniz. İşte bundan dolayı idi ki Florinalı'nın gelmesiyle değişen muhitimizde susmaya ve sadece onu dinlemeye mecbur olurduk. Çünkü Florinalı aman zaman dinlemez, kendisinden başka kimseye konuşmak hakkı vermezdi."⁹

Florinalı Nâzım; *Şebâb* idarehanesinde sürekli olarak Abdülhak Hâmid, Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin ve Samipaşazade Sezai'yle olan dostluklarından, sohbetlerinden, yakın görüşmelerinden muhabbet açar. Bununla da kalmayıp ikide birde ceketinin iç ceplerinden çıkardığı küme küme mektupları "işte bu Üstad-ı Âzam Hâmid'in", "işte bu Tevfik Fikret'in", "işte bu Cenab Şahabeddin'in", "bu da Samipaşazâde Sezai Bey'in" diyerek *Şebâb* yazarlarına gösterir. Selahaddin Enis, Florinalı'nın cepleri mektuplarla dolu olan ceketini şu cümlelerle tasvir eder:

"Mübarek şiir kralının elbisesi alelâde bir elbise değil, iki şişkin iç cepleriyle üstat ve meşahirin birer seyyar mektup kütüphanesi idi. Belki de o,

8 Selahaddin Enis, "Matbuat Hatıraları 1", *Son Posta*, 13 Mart 1937, s. 7.

9 Enis, agv., s. 7.

bunun için elbise olarak daima gayet bol ve geniş redingot giymeyi tercih ve itiyat etmişti. Cisminin ve cirminin iki misli olan elbisesine rağmen cebindeki mektuplar ona mahmul bir şekil veriyordu.”¹⁰

Florinalı Nâzım; üzerinde taşıdığı mektuplarla bir nevi devrin üstatlarıyla dost olduğunu, onlarla sürekli görüşüğünü ispat etme gayretindedir. Selahaddin Enis, bu mektupların gerçekten de bahsi geçen ediplerin el yazılarıyla kaleme alındığından şüphe duymaz fakat Florinalı Nâzım, *Şebâb* idarehanesine her geldiği akşam bir vesile bularak mektup okuduğu için muhataplarına artık bıkkınlık gelir; öyle ki edebî sohbetlerinde bu dört edibin isimlerini telaffuz etmemeye gayret ederler. Bir gün Osman Cemal, bir sürçülisanla Cenab ismini ağzından kaçırma gafletinde bulunur. Bu sırada Florinalı Nâzım’ın elini cebine soktuğunu görüp irkilir ve sözünün mecrasını şöyle değiştirir: “Evet, Cenab, Cenab... Cenab-ı Hak çok büyüktür. Hikmetinden sual olunmaz...”¹¹

Şebâb idarehanesindeki sohbetler kadar akşamları ayrılış vakitleri de en güzel hatıraları haizdir. Yazıhaneden çıkan edipler, sekiz on kişilik bir kafile hâlinde Bâbüâli Yokuşu’ndan güle eğlene Eminönü’ne yürürler. Ancak aralarında Florinalı da varsa durum biraz farklıdır. Zira “şiir kralı”nın garip bir huyu da beraber yürüdüğü arkadaşlarından birinin koluna girip mevziye varana kadar konuşmaktır. “Ekser akşamlar benim koluma girerek yazıhaneden çıkar” diyen Selahaddin Enis, her defasında Orhanbey Hanı’na yaklaşınca bir hamleyle Florinalı’nın kolundan sıyrılmayı başarır. Ancak o, arkadan gelen diğer bir arkadaşının koluna girerek anlatımına devam eder; Eminönü’ne ulaşana kadar da beş arkadaş değiştirmiş olur. Florinalı Nâzım, yol boyunca “söz söylemenin vecd ve istiğraki içindedir”; yanında kimin olduğunun hiç önemi yoktur, kendisini dinleyen bir kulak olması onun için yeterlidir. Selahaddin Enis, bu yol macerasını “tabut değiştirmek” tabiriyle zihninde canlandırır ve şu tarifi yapar: “Nasıl cenazelerde tabutun kolları altına girenleri, üç beş adım sonra arkadakiler istihlâf ederlerse biz de Florinalı’ya karşı aynı vazifeyi ifa etmekte idik.”¹²

Abdülhak Hâmid’e Atfedilen Bir Şiirin Hikâyesi

Yine bir akşam Selahaddin Enis, Ekrem Vecdet, Osman Cemal ve Sait Hikmet, *Şebâb* yazıhanesinden evlerine dönerken Florinalı Nâzım’ı da Eminönü’ne bırakırlar. Hem yazıhanede hem de yol boyunca “tâp ve takat-

10 Selahaddin Enis, “Matbuat Hatıraları 2”, *Son Posta*, 16 Mart 1937, s. 7.

11 Enis, agy., s. 7.

12 Selahaddin Enis, “Matbuat Hatıraları 1”, *Son Posta*, 13 Mart 1937, s. 7.

lerini iflas ettiren” Florinalı’nın sohbetine bir şakayla karşılık vererek içlerini rahatlatmak isterler. Selahaddin Enis, “harikulade zeki olduğu kadar çok kuvvetli buluşlara da malik” olan Sait Hikmet’ten yahut “muziplikte ondan aşağı kalmayan” Osman Cemal’den birinin bu teklifi yaptığını hatırlar.¹³

Şakaya ilham veren husus, şiir kralının devrin üstatlarının kendisine yazdığı mektupları her fırsatta okuma hevesidir. Yapılacak şaka için izlenecek yöntem şöyledir: Öncelikle Abdülhak Hâmid’in “müşaşa ve tantanalı üslubu” taklit edilerek bir şiir kaleme alınacak, Florinalı’ya bu şiirin yayımlanmamış olduğu söylenecek, *Şebâb* mecmuasında yayımlanması için Abdülhak Hâmid’e bir mektup yazarak izin alma hususunda aracılık etmesi istenecektir.

Şebâb yazarları, Florinalı Nâzım’ı Eminönü’nde bıraktıktan sonra, Sait Hikmet’in ısrarıyla Balıkpazarı’ndaki bir meyhaneye girerler. Meyhanenin üst katında تنها bir köşede oturarak şiiri yazmaya niyetlenirler. Aralarında kararlaştırdıkları ilk şart, “Abdülhak Hâmid’e atfedilen şiirin ifade itibariyle azamî ahenkli olması ve fakat o nispette de manadan uzak bulunması veya hut mananın ahenk içinde kaybolması[dır].”¹⁴ Alınan karar üzerine, masa etrafında toplananlar birer mısra söyleyerek, “bir hayli kafa patlattıktan sonra” aşağıdaki şiiri ortaya çıkarırlar:

*Çeng-i nâyâbımdan olmuş Bahr-i Ummân çâk-i çâk
Mürğ-i ruhsârından aşkı eylemiş dil tâb-ı nâk
Dideler şellâle-i kâkül-sarây-ı hûn-feşân
Hâk-i sârlar âsumâna eylemekte inhimâk
Mihr ü mâhı pûte içre mezcedip kıldık gubâr*

*Ravza-i hicrânda vuslat eyledi yâri helâk
Bâde-i gülçehrenin her katresi bir kûhsâr
Dil-fezâlar târ-ı tertârında aşkın pâk ü pâk
Samt-ı cânan kâr-ı nâyâbundan etmişti güzer*

*Cûşa geldi meyve-i deryâ olan ufk u semâk
Gurre-i pür-ibtihâcı ibtisâm-ı beste-leb
Lavh-ı didâr eyleyip gösterdi levlâke levlâk
Reyb ü zânla vecde varmış âşık-ı çârpâreyim
Mefhar-ı vicdân-ı şevkim yeştekek ü iştikâk!¹⁵*

13 Selahaddin Enis, “Matbuat Hatıraları 2”, *Son Posta*, 16 Mart 1937, s. 7.

14 Enis, agy., s. 7.

15 Enis, agy., s. 7.

Selahaddin Enis’e göre işin zor kısmı, şiiri yazmaktan ziyade “gülmeden ve belli etmeden” Florinalı Nâzım’a okumaktır. Bu hususta kendisine güvenip de şiiri okuma görevini üstüne alan çıkmaz. Selahaddin Enis, kimse cesaret edemediği için Florinalı’nın karşısına çıkmak zorunda kalır ve o anki hislerini şöyle tarif eder:

“Hakikaten, böyle bir işin, onların çekindiği kadar müşkül olduğunu, ertesi akşam, bu şiiri Nâzım Bey’e okurken hissettim. Gülmemek için nefsimi ne kadar zorladığımı bir ben, bir de Allah bilir. Nihayet şiirin okumasını bitirdim amma, ben de tamamen bittim ve olduğum yerde külçe gibi kaldım.”¹⁶

Florinalı Nâzım, şiiri okuduktan sonra mısraların bazı kısımlarında imaleler bulsa da Abdülhak Hâmid’in eseri olduğuna tereddüt etmez. Bilhassa “Kâkül-saray-ı hun-feşân” ter kibini çok beğenir ve şöyle manalandırır: “Maşukanın saçları diken diken olmuş da altından kanlar fışkırıyor.” Florinalı Nâzım, bahsi geçen şiirin *Şebâb* mecmuasında yayınlanması için Abdülhak Hâmid’e hitaben bir mektup kaleme alır:

“Bazı şebân-ı edip, sizin şöyle bir şiirinize destres olmuşlar. Mecmualarında neşretmek istiyorlar. Sizinle olan muarefemden bilistifade bu hususta müsaadenizi istihsal vazifesini bana tahmil ettiler. Onların istirahatı benim de istirahatımdır.”¹⁷

Florinalı Nâzım, yukarıda mektubu kendi elleriyle Abdülhak Hâmid adına postaya verir. Aradan üç dört gün geçtikten sonra *Şebâb* yazarları, Vilayet Konağı önündeki sokakta “bir elinde şemsiyesi, pardösüsünün etekleri yelken gibi açılmış, hâl ve vaz ile yelesi dikilmiş bir aslan heybetiyle” Florinalı’nın gelmekte olduğunu görüp neşelenirler. *Şebâb* yazıhanesine giren Florinalı, dostlarına çok kıvgındır. Zira Abdülhak Hâmid’in cevap olarak gönderdiği mektup karşısında mahcup olmuştur. Üstad-ı Âzam, Florinalı’nın bu şiiri kendisine yakıştırmasına âdeta teessüf etmiştir:

“Gençler böyle bir şiir ele geçirmiş olabilirler; fakat sen bana nasıl olup da bu şiirin nâzımı olmağı isnat ettin. Böyle bir şiir yazmam şöyle dursun, ben rüyamda bile böyle hezeyan etmem.”¹⁸

Selahaddin Enis ve *Şebâb* mecmuasının diğer yazarları, yaptıkları şaka üzerine, Florinalı Nâzım’ın okuduğu mektubu bu kez keyifle ve kakhahalar-

16 Enis, agy., s. 7.

17 Enis, agy., s. 7.

18 Enis, agy., s. 7.

la dinlerler. Florinalı ise ediplerin mektuplarıyla dolu ceplerine bir yenisini daha eklemiş olur.

Kaynaklar

AYVAZOĞLU, Beşir, *Kâinatça Tanınmış Türk Şiir Kralı Florinalı Nâzım ve Şaşaalı Edebî Hayatı*, Kapı Yay., İstanbul 2007. [Fotoğraflar ile Birlikte]

GEZGİN, Hakkı Süha, “Edebî Portreler: Florinalı Nazım”, *Yeni Mecmua*, C. 5, S. 100, 28 Mart 1941, s. 12.

OZANSOY, Halit Fahri, “Hatıralar: Florinalı Nâzım”, *Son Posta*, 8 Haziran 1939, s. 7.

SELAHADDİN ENİS, “Matbuat Hatıraları 1-4”, *Son Posta*, 13Mart 1937- 6 Nisan 1937, s. 7.